

Föreställningar och förväntningar på män och kvinnor är något vi alla måste förhålla oss till och bidrar till att forma både samhället och oss som individer. Normer kring kön och de maktrelationer som de är kopplade till leder exempelvis till att kvinnor generellt utför mer hushållsarbete och att män generellt använder och utsätts för våld i högre utsträckning än kvinnor. Konsekvenserna speglas tydligt i aktuell statistik. Fler män än kvinnor har chefsposter och tjejer och killar väljer i hög utsträckning olika gymnasieprogram.

Mål: Att elever ska få kunskap om hur normer kring kön genomsyrar samhället och se hur detta påverkar män och kvinnor inom olika områden.

Instruktioner: Ställ stolarna i en ring. Se till att det finns en stol mer än antal deltagare. Läs upp påståendena nedan för eleverna. Om eleverna tror att ett påstående är sant ska de byta plats och om de tror att det är falskt ska de sitta kvar. I den här övningen gäller det att ta ställning till påståenden där det finns ett rätt svar. Övningen är ett sätt för dig som pedagog att förmedla och diskutera fakta med eleverna. Stanna upp vid varje påstående och diskutera vilka normer deltagarna tror bidrar till det som statistiken visar. Vilka förväntningar och oskrivna regler för män och kvinnor bidrar till skillnaderna? Det finns också statistik som kanske slår hål på någon myt (eller förlegad sanning) om skillnader mellan killar och tjejer.

Statistik förändras. Titta i fotnoterna och uppdatera statistiken vid behov.

Provpåstående:

Huden är kroppens största organ.

Sant

Påståenden:

40 % av professorerna på universitet och högskolor är kvinnor.

Falskt: 24 % av professorerna på universitet och högskolor är kvinnor. ¹

Endast var femte elev (20 %) går på ett gymnasieprogram med jämn könsfördelning.

Sant: Från 1986 har andelen män på kvinnodominerande program på gymnasiet ökat men andelen kvinnor på mansdominerade gymnasieprogram är i stort sett oförändrad. ¹

Kvinnor ägnar 1 timme mer än män åt obetalt hushållsarbete varje dag.

Sant: Män ägnar i genomsnitt 1,5 timme mer tid åt betalt arbete än kvinnor. Detta påverkar kvinnors ekonomi negativt under hela vuxenlivet, i synnerhet när det gäller pensionen. ¹

Män är inblandade i fler trafikolyckor än Kvinnor.

Sant: Detta gäller även om hänsyn tas till att män i genomsnitt kör längre sträckor/dag. ²

Killar i åldersgruppen 16-24 motionerar dubbelt så mycket som tjejer i samma åldersgrupp.

Falskt: Killar och tjejer i åldersgruppen motionerar ungefär lika mycket. Det är något fler killar som inte motionerar alls och något fler tjejer som motionerar minst två gånger i veckan. ¹

Kvinnorna i Sverige tar ut mer än tre gånger så mycket föräldrapenningdagar som

männerna.

Sant: De två månader som är reserverade för den ena föräldern (ibland kallat pappamånader) har ökat mäns uttag av föräldrapenningdagarna.¹

Unga män är mer oroliga än unga kvinnor för att blir överfallna eller misshandlade.

Falskt: 28 % av kvinnorna och endast 5 % av männen i åldrarna 16-24 år är oroliga att utsättas för misshandel eller överfall.¹

Unga män misshandlas oftare än unga kvinnor.

Sant: I 60 % av alla misshandelsfall är offret en man och i 87 % av fallen är förövaren en man. När en man utsätts för misshandel sker det ofta på allmän plats. När kvinnor utsätts för misshandel är brottsplatsen ofta hemmet, arbetsplatsen eller skolan.¹

De flesta stora yrkesgrupper i Sverige har en jämn könsfördelning.

Falskt: Endast tre av Sveriges 30 största yrken har en jämn könsfördelning, (40-60% av vardera könet). De mest kvinnodominerade yrkena är undersköterskor och sjukvårdsbiträden med 93 % kvinnor. De mest mansdominerade yrkena är byggnadsträarbetare och inredningssnickare med 99 % män.¹

Män och kvinnor tjänar i genomsnitt lika mycket.

Falskt: Sett till hela arbetsmarknaden har kvinnor 86 % av mäns lön. Räknat på en arbetsdag mellan 8-17 arbetar kvinnor gratis efter kl. 15.56. Om utvecklingen fortsätter i samma takt kommer lönerna vara jämställda år 2066. När hänsyn tas till att ålder, utbildning, arbetstid, olika sektorer och yrkesgrupper blir kvinnors lön 93 % av mäns lön.^{1 & 3}

Män är styrelseordförande i 95 % av Sveriges börsnoterade företag.

Sant: Inom den privata sektorn generellt är 71 % av alla chefer män. Inom offentlig sektor är 65 % av cheferna kvinnor. ¹

Av invånare födda i Afrika har endast 1,7 % av männen och 0,8 % av kvinnorna som arbetar ett chefsjobb.

Sant: Detta kan jämföras med 8,4 % av inrikesfödda män och 4,1 % av inrikesfödda kvinnor. ⁴

Kvinnor begår självmord oftare än män.

Falskt: Mer än dubbelt så många män som kvinnor begår självmord i Sverige. ⁵

75 % av alla sexualbrott begås av män.

Falskt: 99 % av alla sexualbrott begås av män. Kvinnor utsätts i större utsträckning än män för sexualbrott. ¹

75 % av alla experter i nyhetsmedia är män.

Sant ⁸

Killar har sämre självförtroende än tjejer.

Falskt: Tjejer har sämre självförtroende än killar enligt statistik från LSU. ⁶

53% av alla egna företagare är kvinnor.

Falskt: Endast 36 % av alla egna företagare i Sverige är kvinnor, 64 % är män. ¹

Tjejer får oftare beröm för hur de ser ut än vad de gör.

Sant: Enligt statistik från LSU. ⁶

Killar har generellt sämre betyg än tjejer.

Sant: Killar har sämre resultat än tjejer i både grund- och gymnasieskolan. Våren 2014 var flickornas genomsnittliga meritvärde i grundskolan 226,8 medan pojkarnas var 203,5. ⁷

I matematik finns inga stora skillnader i resultat mellan könen.

Sant: ⁷

Fortsätt diskutera:

- Vad var mest oväntat i statistiken?
- Vad tycker du är mest allvarligt eller problematiskt?
- Hur kan samhället bli mer jämställt?
- Vad borde politikerna göra för att samhället ska bli mer jämställt?
- Vad kan vi göra för att bidra till förändring?
- Vad kan vi göra för att människor inte ska göra val och fatta beslut i sina liv utifrån de olika förväntningar som finns på tjejer och killar/kvinnor och män?
- Är det bra att belysa problem genom statistik?
- Finns det problem med att titta på statistik?

- Kan statistiken förstärka idéer om att kvinnor och män är olika?
- Kan statistiken göra att vi upptäcker problem som vi inte sett tidigare?

Att tänka på:

- Statistiken i den här övningen är främst hämtad från SCB:s rapport "På tal om kvinnor och män" som tar upp förhållandet mellan kvinnor och män gällande exempelvis löner, brottsstatistik och utbildningsval. Statistiken utgår från en tvåkönsnorm där alla antas vara antingen kvinna eller man. Som ledare är det bra att lyfta att en kan var något annat än kvinna/man eller kille/tjej även om det är osynliggjort i den här statistiken.
- Försök att lyfta in fler perspektiv i diskussionerna. Är villkoren samma för vita kvinnor som för rasifierade kvinnor. Stöter muslimska män på andra problem än icke religiösa män? Påverkar olika funktionsnedsättningar kvinnor och män på olika sätt?

I Sverige finns idag mycket statistik om jämställdhet där kvinnors och mäns villkor jämförs. Det finns dock en brist på statistik och studier om andra gruppers (t.ex. afrosvenskars och transpersoners) situation i samhället. Det pågår nu en diskussion om att i högre utsträckning använda så kallad jämlikhetsdata för att synliggöra jämlikhet och ojämlikhet mellan olika befolkningsgrupper i Sverige. Det handlar om att via enkäter och andra undersökningar samla in statistik om olika gruppers situation utifrån till exempel etnicitet, språk, hudfärg, sexuell läggning och funktion. FN, UNESCO, EU och andra internationella organ rekommenderar användningen av jämlikhetsdata och framhåller även att det är mer demokratiskt, etiskt och vetenskapligt korrekt att låta individer och grupper definiera sig själva på anonym och frivillig basis än att utgå från existerande befolkningsregister där invånarna har blivit kategoriserade i förväg av stat och myndigheter. Läs mer i Vad är jämlikhetsdata? Råd och tips för att arbeta med jämlikhetsindikatorer. Tobias Hübinette. Mångkulturellt Centrum. 2015

1. På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 2014. SCB 2014.
2. **Män och Kvinnor - är det någon skillnad. 2014**
3. **15:56-Lön hela dagen. Sveriges Kvinnolobby. 2015.**
4. En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige. Mångkulturellt Centrum. 2014.
5. Dödsorsaker 2013. Sveriges officiella statistik. Socialstyrelsen 2015.

6. Plats för tjejer och killar. LSU. 1998.
7. Skolverkets lägesbedömning 2015, Rapport 421. Skolverket 2015.
8. **Rättvisaren!** Rättviseförmedlingen. 2015.